

Llengua i cultura

En l'articulació històrica dels catalanismes, al costat de les motivacions polítiques i econòmiques, sempre s'ha destacat el factor cultural. Les diverses tradicions del catalanisme, d'ençà de la Renaixença, han incorporat sempre en el seu ideari la defensa de la llengua catalana i del conjunt d'expressions culturals com a fonaments de la nació. I durant l'etnoci-di franquista, amb les institucions líquides i el sistema productiu desballestat, quan la supervivència del país semblava perduda, la llengua i la cultura van esdevenir refugi material de la consciència del subjecte col·lectiu derrotat.

En els debats del Congrés de Cultura Catalana (1975-1977), el dubte era com es podrien enfortir la llengua i la cultura si no teníem els instruments indispensables; i si es podria fer ordenadament el pas de les imprescindibles actituds de resistència a la no menys indispensable i urgent tasca d'obertura, d'extraversió i d'eixamplament de registres. Calia passar de l'automatisme defensiu a l'afirmació renovadora. Malgrat totes les mancances i problemes, aquest és el salt més decisiu que ha fet la cultura catalana en les últimes quatre dècades. Un salt que cap altra cultura europea comparable, minoritzada i sense estat propi, ha pogut fer. Ara, però, per afermar la diversitat interna i afrontar els reptes de la globalització, necessitem l'estat. Necessitem urgentment disposar de l'estat i dels seus atributs en matèria cultural.

El caràcter electiu és la clau que diferencia el procés català del caràcter imperatiu adoptat pels estats tradicionals

La cultura feta a Catalunya ha anat incorporant, a còpia de fer-se plural i complexa, els variats orígens i adscripcions dels seus habitants. Tenir estat ens haurà de proporcionar els instruments de promoció, d'accessibilitat i disponibilitat de la llengua i la cultura distintives. Però no ens hauria de fer menys permeables a les influències ni menys capaços de sintetitzar aportacions de tota mena. Ben al contrari. El país som tots, amb el bagatge particular de cadascú. I la nació catalana –en el trànsit cap a una nova hegemonia popular– només pot ser un procés d'agregació, obert i inclusiu, en mutació tan constant com la voluntat permanent de renovar-lo. Per això, entre molts prescriptors socials ja s'ha assumit que el projecte polític del catalanisme no és identitari i que la cultura catalana és substancial-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

CONSULTEU
MÉS ARTICLES A
www.ara.cat

ment una cultura electiva i d'invitació. En qualsevol hipòtesi política de futur, sembla ben establert que *ser* o *sentir-se* català és i serà un dret, no pas una obligació. Com parlar català, o formar part de la cultura catalana. Aquest caràcter electiu és la clau que diferencia el procés català del caràcter imperatiu adoptat

pels estats tradicionals quan s'han servit de determinats patrimonis culturals i lingüístics per modelar, unificar i imposar les seves nacions i identitats.

En l'horitzó català de la revolució democràtica en curs –comptant que es mantingui el consens cultural majoritari i que hi hagi el poder institucional i els recursos necessaris– es perfila una clara oportunitat d'enfortiment de la llengua catalana com a llengua distintiva i vehicle de cohesió i d'identificació de la comunitat. Les

polítiques públiques en aquest àmbit tenen el repte de fer efectiva la disponibilitat del català i del patrimoni cultural propi, sempre i per a tothom. I, al mateix temps i en paral·lel, garantir-ne l'electivitat. Aquesta electivitat és un tret característic distintiu –i una conquesta històrica– de la Catalunya nació global.

Els ecosistemes culturals dels estats nació són, sobretot, sistemes de reproducció –i de dominació– dirigits des de l'estat per construir i soldar la nació. Però la situació actual a Catalunya és la contrària: intentem construir l'estat des de la nació. A Catalunya, les velles classes dirigents autòctones van perdre fa temps el control de la definició de la nació. I el seu desplaçament per amplis sectors de les classes mitjanes i treballadores ha coincidit, lògicament, amb una redefinició del projecte nacional (la nació en construcció). El sistema català de comunicació i cultura, doncs, ha de ser capaç d'actuar més aviat com un sistema de transformació, capaç de sotmetre a crítica i posar al dia la vella tradició i d'estimular-ne i engendrar-ne de nova.

El projecte del catalanisme ja no és l'estat nació. L'objectiu és la República que ha de blindar els drets i les llibertats de la ciutadania. I en l'etapa encetada per dilucidar quina serà l'expressió política futura de la sobirania del poble català, la cultura apareix com la millor oportunitat de formular un model avançat de ciutadania compartida i d'obrir completament el ventall de formes de vinculació i d'interpretació de la identitat nacional.

El projecte del catalanisme ja no és l'estat nació. L'objectiu és la República que ha de blindar els drets i llibertats de la ciutadania

